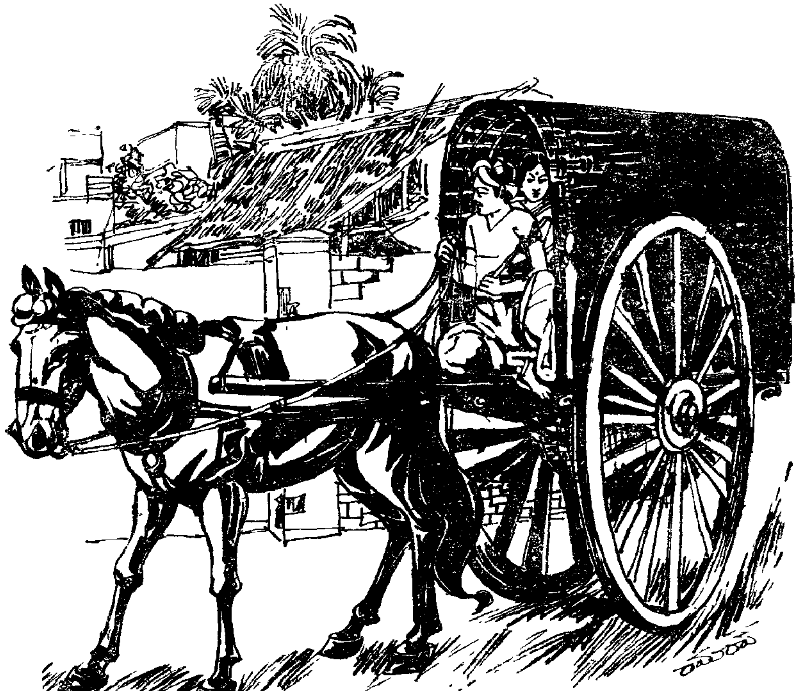

మారిన కాలం మారని మనిషి

పవని నిర్మలప్రభావతి

"ఈపీడ రేపటితో వదలిపోతుం దినాకు!" నెత్తిమీదున్న గడ్డి గంప విసురుగా నేలమీద దొర్లా పడేస్తూ అంది శేషమ్మ. వసారాలో మంచం మీద కూర్చుని వున్న వెంకటాద్రికి శూలాల్లా తగిలాయామాటలు.

"ఔనౌను! రేపట్నుంచి గోళ్లుగిల్లుకుంటూ రాణీలా కూర్చోవచ్చు నువ్వు. నేనేమో ఎముకలు విరిగేలా వూరు వూరంతా చుట్టి రావచ్చు!" అన్నాడు [illegible]స్తూ.

శేషమ్మ క్షణకాలం దిమ్మెరపోయింది. ఈ వేళప్పుడు భర్త అలా వసారాలో పని లేకుండా కూర్చుని వుంటాడని ఆమె

వూహించలేదు. మాట్లాడకుండా కొంత వలి చూరులో దోపి గడ్డిగంప తేవటం మూలాన మాడు మీద గుంటలా వున్న జుట్టు సరిచేసు కుంటూ గుడిసెలోకి వెళ్ళింది. "ఎట్లాగూ రేపటితో శని వదిలి పోతావెవుండె ఈ కాస్సేపులోపు నేనే దైనా అంటే తెగవుడుక్కుంటాడు. పోనీ కాస్సేపు నేనే నోరు మూసుకుంటే సరి పోయె!" అనుకుంటూ బుద్దిదీపం వెలి గించే ప్రయత్నంలో పడింది.

వెంకటాద్రికి మాత్రం వెర్రి కోపం ముంచుకవస్తోంది. శేషమ్మకి రోజా పీడగా కనుపిస్తున్న ఆ గుర్రం .. ఆ బండీ తనకు మహాలక్ష్మిలా తోస్తాయి ఎల్ల వేళగా! రేపటితో ఈ గుర్రం, బండి తమ కళ్ళ ముందు నుంచీ, గుడిసె ముందు నుంచీ వెళ్ళిపోతాయి. పీడ వదిలి పోతుందనీ తనకిగడ్డి కోసుకొచ్చే పని తగ్గిపోతుందనీ మురిసి పోతోందది. కానీ మహాలక్ష్మి కదిలిపోతుందని పిస్తోంది తనకు.

వెంకటాద్రి లేచి, గంపలో గడ్డి గుర్రం ముందు వేశాడు. అది ఆశగా తింటోంది మెల్లిగా వెన్నంతా నిమిరాడు ఆస్పర్శకు ఏళ్ళ తరబడి అలవాటు పడి పోయిన ప్రాణి ఓ విధమైన పరవశ త్వంతో క్షణకాలం అలా నిలబడి మెల్లిగా తిరిగి గడ్డితినేస్తోందది.

"మీ అమ్మ నిన్ను కన్నప్పుడు దగ్గ రున్నాం నేనూ మా అయ్యా! నీకు "ముత్యాలు" అని ముద్దుగా పేరెట్టింది నేనే! నీకు పచ్చగడ్డి పరకలు కొరకటం నేర్పింది నేనే! నీకు కళ్ళెం తగిలించి బండికి కట్టింది నేనే! ... ఆనాటి నుంచి ఈనాటి వరకూ నువ్వూ నేనూ....ఒక తల్లి పిల్లల్లా ...(ఛ....ఛ ఒక్క తల్లి పిల్లలు మనుషులైతే ఎంతగా తన్నుకు చస్తారు? ఆ పోలిక పెట్టడం నాదేతప్పు!) స్నేహితుల్లా మెలిగాం ఈ రోజు నిన్ను అమ్మేయ్యాలంటే నా కెంత బాధగా వుందో నీకు తెలుసా!"

గుర్రం వెన్ను నిమురుతున్న వెంక టాద్రి చెయ్యి వణికింది.... "తిను... తిను అది నముల్తూ, మూలుగుతూ ఏడుస్తూ తీసుకొచ్చిన ఈ గడ్డి .. ఆఖరుసారిగా తిను ఆతర్వాత రేపట్నుంచీ నీ ఖర్మ ఎలా వుందో నాఖర్మ ఎలా వుంటుందో....?"

ఏటికి కొత్త నీ రొస్తే పదిలంగావున్న పాత నీటిని కూడా సముద్రం పాలు జేస్తుంది. అవినీతి ప్రబలుతున్న నవ నాగరికంలో నీతి గతి కూడా అంతే!

వెనక్కి వచ్చి వసారాలో మంచం మీద కూర్చున్నాడు వెంకటాద్రి. సంధ్య చీకట్లు బాగా ముసురు కున్నాయి. బుడ్డీ దీపం తెచ్చి వాకిటి గూట్లో పెట్టి వెళ్ళింది శేషమ్మ. వెంకటాద్రి చుట్టురా చీకటిలానే పరుచుకుంటున్నాయి ఆలోచనలు అతగాడి కళ్ళముందు తన యవ్వనపు రోజులు సినిమా రీలులా తిరుగటం మొదలెట్టాయి.

* * *

అప్పటికి నెల్లూరు ఇంతగా పెరగ లేదు. నాలుగు సినిమా హాళ్ళు. ఒక కాలేజి మాత్రమే వుండేవి। అటురైలు కట్టకు ఇవతలగావి, అవతలగావి ఇన్ని ఇళ్లు లేవు। అక్కడా అక్కడా ఒకటి అరా విసిరి వేసివట్లుండేవి. ఇన్ని బస్సు లేవు। కోవూరుకూ, అల్లూరుకూ, బుచ్చి రెడ్డి పాళేనికీ పడుగుపాడుకూ. రాజు పాలేనికీ మధ్య జోరుగా పరుగెత్తుతుండేవి గుర్రపు బండ్లు। ఎవరో ఒకరో అరా కారున్న మహారాజులు మినహా, స్వంత గుర్రపు బండ్లమీద వెళ్ళేవారు చాలా మంది।

వెంకటాద్రికి పిల్లనిప్తానంటూ వచ్చిన రామయ్య వెంకటాద్రి వాకిట్లో వున్న బండినీ వసారాలో ఓ మూలగా కట్టేసి వున్న బలిష్టమైన గుర్రాన్నీ చూచి తెగ ముచ్చటపడి పోయాడు। కాబోయే అల్లుడి కంటే ...ఆ "ఆస్తి" చాల గొప్పగా కనిపించిందతగాడికి. పిల్ల సుఖపడటానికి ఇంతకంటే ఏం కావాలి అనుకున్నాడు. "రాజా" లాటి గుర్రం. బండీ మహా రాజాలా సంపాదించుకొనే వచ్చని శేషమ్మ కూడా సంతోషించింది. తన భర్త "కలి గిన" వాడేనని సంబరపడింది. దానికి తోడు ఓ బిడ్డ తల్లి అయ్యే వరకూ వెంకటాద్రి శేషమ్మకాలు కింద పెట్టనివ్వ లేదు. సినిమాకు పోవాలన్నా గుర్రపు బండిలోనే. రంగ నాయకుల కోవెలకు వెళ్ళాలన్నా గుర్రపు బండిలోనే. వెల్లూ రంతా తిప్పి చూపించాలన్నా బండే। సంత జరిగినా తిరణాల జరిగినా తేరు మీద వూరేగే దేవుడిలా వూరేగించేవాడు.

"బాడుగ పోతుంది మావా। ప్రతి చోటికీ బండెందుకూ।" అనేది శేషమ్మ గునుస్తూ।

"నీ కంటే ఎక్కువేటి బాడుగ. కాకున్నా సొంతబండీ, సొంత గుఱ్ఱం. మనిష్ట మొచ్చినప్పుడు మనిష్ట ప్రకారం తిరగొచ్చు। రెండుత్రిప్పులు కోవూరుకో, పడుగుపాడుకో, రాజాపాలేనికో .... బుచ్చికో ఏసు కున్నానంటే నాలుగు రోజులు మనిద్దరం జలసాగా బండిమీద వూరేగొచ్చు.... ఏమంటావ్?" అనేవాడు వెంకటాద్రి గర్వంగా। అసలా వీధిలో చాలామంది ఆడవాళ్లు ముఖ్యంగా కొత్త కోడళ్లు శేషమ్మ వైభవం చూచి ఈర్ష్యపడే వాళ్లు

"అదృష్ట మంటే దానిది। చక్కగా

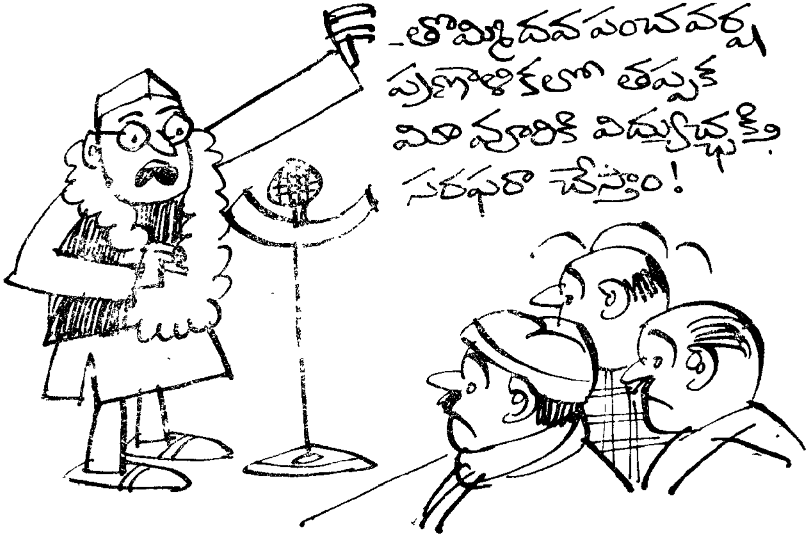

ఎక్కడికి వెళ్లాలన్నా బండి .... మహా రాణీలా!'' అనుకొనే వారు. శేషమ్మ వినేలా కూడా అనేవారు। ఆమె ఎంతో గర్వంగా మొగుడితో చెప్పుకొనేది శేషమ్మ।

''మన ముత్యాలు చల్లగా ఉండాలే గాని మన కేమిటి లోటు?'' అనేవాడు వెంకటాద్రి గర్వంగా। ఆ హుషారు కొద్దీ శేషమ్మ, వెంకటాద్రి అటు బండి కట్టుకెళ్ళగానే .... ఇటు గడ్డికి పోయేది। ఏటుచూచినా కావలసినంత బీడు....పచ్చని గడ్డి....అక్కడక్కడా చిన్న చిన్న మడుగుల్లో గుర్రాలకు నెత్తిమీద పెట్టేందుకు తమాషాగా ఉండే రంగురంగుల పూలు। రెండుగంటలలో నాలుగు గంపల గడ్డి దోక్కొని, నాలుగు పూలు లాక్కొని ఇంటికి రావటం శేషమ్మకు అలవాటై పోయింది. గుర్రం తినంగా మిగిలిన గడ్డి, బండిలో మెత్తగా పరచి, ఇంకా మిగిలితే గోనెపట్టలో వేసి, బండి క్రింద వుయ్యాలలా వ్రేలాడదీసి.... ''పద ముత్యాలూ'' అంటూ గుఱ్ఱాన్ని బండికి కట్టి....''నీ హస్తవాసి శేషూ। ముత్యాలు రోజుకో వన్నెతో పంచ కల్యాణిలా తయారవుతోంది।'' అంటూ భార్యకేసి కన్నుగీటి, బండిలో బోర్లా పడుకొని చెలకోల కొయ్య శబ్దం చెయ్యగానే.... పంచకల్యాణిలానే పరుగు తీస్తుంది ముత్యాలు....

బండికి ముత్యాలును అలవాటు చేసే కొత్తలో బాగా కూర్చునేవాడు వెంక

టాద్రి. "నే పుట్టినప్పట్నుంచీ చూస్తున్నా రా ముత్యాలూ! ఈ నెల్లూరు రోడ్లు ఇట్లాగే ఉన్నాయ్! ఎక్కడ గుంటో, ఎక్కడ మిట్టో. నాకే... నా కేమిటి? ఈ రోడ్లేసిన కాంట్రాక్టర్లకి ....ఆ భగవంతుడికీ కూడా తెలీవు! వర్షమొస్తే చాలు.... ఇక రోడ్లే నదులు.....అదుగో ఆఅండర్ బ్రిడ్జి వుంది చూశావూ....అదో సముద్ర మైపోతుంది! ఎక్కడిబండ్లక్కడ "ఆట్టు" ఐపోవలసిందే! కళ్ళుమూసుకొని తోకేవు ....అన్యాయంగా ఇద్దరం చస్తాం!....నే చెప్పినట్టిను....అసలే ఈ రోడ్లు ఇరుకు దానికితోడు రెండువేపులా మురిక్కాలువలు, మురిక్కాలువల మీదికి ఇళ్ళూ... జాగ్రత్తగా పరుగెత్తు!" అంటూ గుర్రానికి అస్తమానం హెచ్చరికలు చేసేవాడు. తెలిసినవాళ్ళెవరైనా "అదేమిట్రా వెంకటాద్రీ! దానితో కబుర్లు చెబుతావ్! అదేం మనిషా? నీకు మతిపోయిందా?" అంటూ ఎగతాళి చేసేవాళ్ళుకూడాను.

అలాటప్పుడు వెంకటాద్రి నవ్వేస్తాడు "అది గుఱ్ఱంగా పుట్టిందిగానీ. మనిషి కంటే మాబాగా మాట వింటుంది!"

...నిజమే! ఓ రోజు .... నెల్లూరు నుంచి బుచ్చివరకూ బేరం కుదుర్చుకున్నారు ఓ భార్యా; భర్త, భార్యతల్లీనూ తల్లి కూతుళ్ళు ఏనుగుల్లా వున్నారు.... ఆ అల్లుడు బొత్తుగా పీనుగులా వున్నాడు! బండిలో వాళ్ళు కూర్చున్నాక....కర్ణుడి రథంలా భూమిలోకి బండీ గుఱ్ఱము దిగిపోతున్నా యనిపించింది వెంకటాద్రికి ... "బరువెక్కువైంది!" అంటూ గొణుక్కుంటుంటే .... ఎక్కుడూ, దిగుడూ వచ్చినచోటల్లా, తుండ్లలా వున్న తల్లి కూతుళ్ళు అలాగే కూర్చుని, చీపురుపుల్లలాటి అల్లుణ్ని మాత్రం దింపేశారు ... బండి విరుగుతుందని, అలాటి ఎందరినో అవలీలగా లాక్కువెళ్ళటం అలవాటయిపోయింది ముత్యాలుకు. రోడ్లకు ఎక్కడ గతుకులు వున్నాయో, వర్షాకాలమైనా కనిపెట్టే మెలకువ వచ్చేసింది! ఎందరో పెళ్ళివారు, మరెందరో కొత్త దంపతులు, ఎందరో రోగులు .... ఎంతెంతదూరమో ప్రయాణించేవారు.... ఓ అమ్మాయి .... బాగా కలిగినింటి ఆడపడుచు ... బండెడు నగలతో బండిలో కూర్చుంది! ట్రంకు రోడ్డు దాటేసరికి ఓ కుర్రాడు వచ్చి కలిశాడు ...స్టేషన్‌కు తీసుకెళ్ళమనిచెప్పాడు ....త్రోవ పొడుగునా ఇద్దరూ మదరాసుకు వెళ్ళిపోవాలనీ ... పెళ్ళాడాలనీ ... ఏదేదో మాట్లాడుకుంటున్నారు . వెంకటాద్రికి ఆర్థమైపోయింది అసలు సంగతి. ఆ అమ్మాయి తండ్రి పేరుకూడా తెలిసిపోయింది వాళ్ళిద్దరి మాటలలో .... స్టేషనులో ఇద్దరూ దిగగానే .... వెంకటాద్రే వాళ్ళ వెనకాలే వెళ్లాడు....మద్రాసుకు వెళ్ళే బండి ఓ గంట లేటుందని తెలిసింది. గబగబా స్టేషనుమాష్టరు దగ్గరకెళ్ళి రహస్యంగా అసలు సంగతి చెప్పి, ఎలాగైనా

తను తిరిగి వచ్చేవరకూ వాళ్ళని ఓ కంట కనిపెట్టమనిచెప్పి బండిలో వచ్చిపడ్డాడు! ....''ముత్యాలూ పదరా! అవతల కొంప మునిగిపోతోంది! అయినింటి ఆడపిల్ల.... కళ్ళకు గంతలుకట్టని గుర్రపిల్లలా ఎగిరి పడుతోంది. ఏదిగుంటో ఏదిమిట్టో తెలియనంత దూకుడుగా దూసుకుతోంది! ఆకుర్ర వెధవ... షోకీలా వెధవ.... ఆ పిల్లనగలు కాజేస్తాడు....నాశనం చేస్తాడు...మనిద్దరం వుండగా....అలాటి ఘోరం జరగనివ్వ కూడదు ...పదపద....!": అతగాడి భాష, బాధ ముత్యాలుకు అర్థమైందిలా వుంది.... గాలిలో తేలిపోతున్నట్టు.... పరుగెత్తింది ....ఆ అమ్మాయి తండ్రి....కబురు తెలిసి అదిరిపోయాడు....ఇంటిల్లపాదీగా గాభరా పడిపోయారు ..కారున్న సంగతే మరిచిపోయి .. బండిలోకి దూకాడు ఆ తండ్రి కంగారులో బండి ఫర్లాంగ్ సాగాక

"అరె కారులో పోవచ్చింది! ట్రెయిన్ వస్తుందో ఏమిటో!" అంటూ బాధపడ్డాడు. ''గాభరా పడకండి బాబూ! కారుకంటె తొందరగా తీసుకుపోతుంది మాముత్యాలు. స్టేషను మాస్టరుకి చెప్పొచ్చాను గా!'' అంటూనే స్టేషన్‌కు ..నిజంగా కారంత వేగంగానేచేరుకుంది బండి! పిల్ల తండ్రిని చూచి కుర్రవాడు జారుకున్నాడు.... అమ్మాయి కుక్కిన పేనులా వచ్చేసింది తండ్రివెంట!.... ఆ తర్వాత ఓ సంవత్సరం జరిగాక కాబోలు! ఓ సారి వాళ్ళ కారు చెడిపోతే ..ఆ అమ్మాయి....ఆమె భర్త... వెంకటాద్రి బండిలో సినిమాకు వెళుతూ.. సరసా లాడుకుంటూంటే. వెంకటాద్రి నవ్వుకున్నాడు . ''విన్నావా ముత్యాలూ! ఈ పిల్లే . ఆ వెధవెవడితోనో లేచిపోయి ...ఇంతక్కాటి బ్రతుకునీ బుగ్గిపాలు చేసుకుందారోజు! ఇవాళ చూడు ... నన్నూ, నిన్నూ గుర్తు బట్టలేదు! పోనీలే ఓ మంచిపనిచేశాంకదూ!'' వెంకటాద్రి మూగభాష ముత్యాలుకు అర్థమైనట్లు ...చిన్నగా సకిలించింది. ..

పదేళ్ళు గిర్రున తిరిగాయి....

సినిమాహాళ్ళు పన్నెండు అయినాయి! ఇంటిమీద ఇల్లుగా ఇళ్ళు వెలిసిపోయాయి!

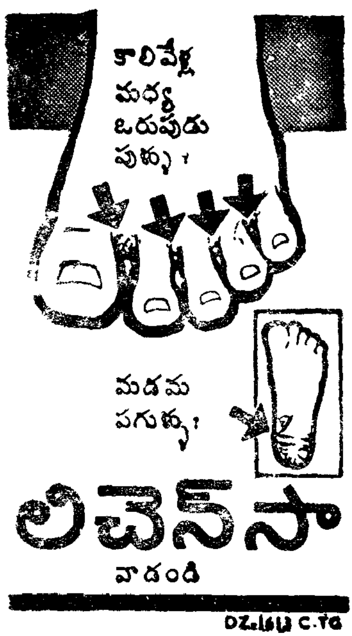

రోడ్ల ప్రక్క నున్న మురుగు కాలువలు మరింత మందంగా... మరింత కంపు కొడుతూ ప్రవహిస్తున్నాయి . రోడ్లు మరి కాస్త ఇరుకుగా. ఇంకా ఎగుడు దిగుడులుగా ...తయారయ్యాయి... ఆడపిల్లల కాలేజి వెలిసింది. వీధికి పదిఆస్పత్రులూ, పదిహేనుమంది డాక్టర్‌లూ, మొలుచుకు వచ్చారు. హోటళ్ళూ, లాడ్‌జీలూ, బ్రోతల్ హౌస్‌లూ....

సైకిల్ రిక్షాలు వచ్చేశాయి! బస్సులూ. టౌన్ బస్సులూ వచ్చేశాయి!

శేషమ్మ ఐదుగురు పిల్లల తల్లయింది! ఇంతక్రితంలా పచ్చిక బయళ్ళు లేవు.... అక్కడంతా ఇళ్ళూ ఆఫీసులూ....కొత్త కొత్త ''నగర్''లూ వెలిసిపోయాయి! గుర్రప్పాలు కూడా ఆట్టేలేవు. రెండు గంటలు పోయేలా దోకుడుపాకతో, కొడవలి లిక్కతో నేల చెక్కినా గంపతో. గంపెడుగడ్డి పోగవటంలేదు; పచ్చిగడ్డి చిన్న మూట రూపాయినుంచి రూపాయిన్నర ధర పలుకుతోంది! తిండి గింజలే దొరక్కుంటే ఇక గుర్రానికి వులవలెలా వస్తాయి రోజూ!

వెంకటాద్రిని ఇవేమీ కదిలించలేదు!

''వూరికే బాధపడకే శేషూ! రోజులన్నీ ఇట్లాగే వుండవులే! మంచి బాడుగలే వస్తాయిలే! గుర్రానికీ · మనకూ కావలసినంత దాణా దొరుకుతుందిలే!'' అన్నాడు అనంతమైన విశ్వాసంతో!

కానీ.... వెంకటాద్రికి [ఆత్మవిశ్వాసం ఒక్కటీ అన్నం పెట్టడంలేదు! రిక్షాల జోరు హెచ్చింది

''ముప్పావలా ఇస్తాను .... వస్తేరా! రాకుంటే వెళ్ళు .. ముప్పావలా పారేస్తే ....మూడు మైళ్ళు వెళ్ళొచ్చు రిక్షాలో!'' అంటూ....తను ఆలోచించి ఏ సంగతీ చెప్పేలోగానే, రిక్షాలో కూర్చొని వెళ్ళి పోతున్నారు జనం.

''బాబూ! రిక్షాలో కూర్చోండి! ఎట్లాంటి చుక్క కావాలంటే అట్లాంటి చుక్కకాడికి తీసుకుపోతా! ఏ లాడ్జికి కావాలంటే ఆ లాడ్జికీ తీసుకపోతా!'' అంటూ గుసగుసలుగా చెప్పి, గాలం వేస్తున్నారు కొందరు రిక్షావాళ్లు! ఏకంగా కన్నెపిల్లల్నీ పడుచు కుర్రాళ్ళనీ ....రిక్షాలలో కూర్చోపెట్టుక, తెర అడ్డంవేసి .... ఏ ఏకాంత ప్రదేశాలకో తరలిస్తుండటం పరిపాటయిపోయింది!

''బండి కదతావా అబ్బీ!'' అన్నారో పడుచు జంట....

''కదతాను బాబూ! ఎక్కడి కెళాలి?'' అన్నాడు వెంకటాద్రి.

కుర్రాడు కొంటెగా ఆ అమ్మాయికేసి చూసి కన్నుగొట్టాడు.అమ్మాయి.... అంగీకార సూచకంగా చిరునవ్వు నవ్వి వూరుకుంది! ఆ అమ్మాయి....కాలేజిలో చదువుతున్న పిల్ల! పెళ్లిగాని పిల్ల....! వెంక

టాద్రిగుండె క్షణకాలం గుబగుబలాడింది.

''దర్గామిట్ట దాటి....'' ఆ కుర్రా దేదో చెప్పబోయాడు....

''నాకు వేరే బేరముందిలే బాబూ. ఇట్లాంటి పనులకు నే రాను!'' అనేశాడు వెంకటాద్రి రోషంగా.

ఆ కుర్రాడు క్షణకాలం ముఖంగంటు పెట్టుకున్నాడు. ఆ అమ్మాయీ ముఖం చిట్లించుకుంది.

''ఆ ఏడుపేదో ముందే ఏడవలేక పోయావ్? ఓ పావలా ఎక్కువ పారెయ్యమంటే పారెయ్యనూ?'' అన్నాడు కుర్రాడు ధుమధుమలాడుతూ!

''పావలా కాదు.... పది రూపాయలు పారేసినా రాను....ఇట్లాంటి యవ్వార్లాలకు కాదు నా బండీ - గుర్రం ... నేనూ!'' తెగేసి చెప్పాడు వెంకటాద్రి.

''అతగాడితో మనకేమిటి ... ఓ రిక్షా చూడు వెడదాం!'' అని కాబోలు ...ఇంగ్లీషులో అంటోం దా పిల్ల.

''తెగపడ్డ ఆడపిల్ల! బావ్‌రే! కాలం! చూడరా ముత్యాలూ!'' అన్నాడు వెంకటాద్రి.

చూస్తుండగానే ఆ ఇద్దరూ ఓ రిక్షాలో కూర్చుని ....తెరఅడ్డువేసుకుని తుర్రున ఎగిరిపోయారు.

న్యూ టేస్ట్

ఒక కంపెనీ పండ్లపొడిని విరివిగా తయారుచేయటం ప్రారంభించింది. కానీ ప్రజాదరణ పొందటం లేదది. కూర్పులు చేర్పులు చేసేందుకు కొంతమంది సలహాదారులను పిలిచారు. ఎవరు ఎన్ని చెప్పినా యజమానికి నచ్చటం లేదు. చివరి వ్యక్తితో సంప్రదింపులు జరుగుతున్నాయి. "ఎంత ఘటుగా వున్నా యింకా ఘాటుగా కావాలంటున్నారు కస్టమర్స్" యజమాని నసిగాడు.

ఆ వచ్చిన వ్యక్తి కాస్త ఆలోచించి ముసిముసిగా నవ్వుతూ. "మిరపగింజలు మెత్తగా మిషనులో పొడి చేయించి పళ్ళ పొడిలో కలిపితే ప్రజలు గమనించలేరు. పండ్లపొడి విరివిగా అమ్ముడు పోతుంది.'' అన్నాడు.

యజమాని కాస్త చికాకుగా చూచి, ''ఆ పని యిదివరకే చేశామయ్యా. ఆయినా మన తెలుగు వాళ్ళకు ఆ ఘాటు చాలటం లేదట''అన్నాడు.

—అనుపమ.

"ఇది మరీ బావుంది! మన కెందుకు ఎవరెట్లాంటి వాళ్ళయితే? ఎంతకో అంతకు బాడుగకు పోవాలిగానీ. ఇట్లాంటి నియమాలు మనకు కూడు పెడతాయా?" అంటూ తిట్టిపోసింది శేషమ్మ ఆ సంగతి చెబితే. మెచ్చుకుంటుందని ఆశించిన వెంకటాద్రిని!

అసలీమధ్య శేషమ్మ కూడా మారిపోయింది! ఒకప్పుడు గర్వకారణంగా వున్న గుర్రమూ, బండీ గుదిబండల్లా వున్నాయి ఆమెకు! తమ వీధిలో ముప్పాతికమంది మగవాళ్ళు....తలకో రిక్షా బాడుగకు తెచ్చుకున్నారు,

అప్పుడప్పుడు కొందరు మగవాళ్లు; సరదాగా, తమ పెళ్లాల్ని రిక్షాల్లో సినిమాకీ షికారుకీ తీసుకుపోతున్నారు కూడాను! రోజుకు మూడు నాలుగు రూపాయలు సంపాదించు కొస్తున్నారట బాడుగపోను! ఇదెంత హాయిగా వుంది! ఆ సైకిలుకు పచ్చిగడ్డి పనిలేదు.... కుడితి నీళ్ళక్కర్లేదు వులవలు అవసరంలేదు! ఎప్పుడైనా కాస్తంత ఆయిలూ, గాలీ చాలు! చెయినో ఏదో చెడితే వేసుకోవటం! శేషమ్మ ఆలోచనలు సరికొత్త దారిలో పడ్డాయి!

ఈ వెదవగుర్రాన్నీ బండినీ అమ్మిపారేసి, తామూ ఓ రిక్షా తీసుకుంటే తనకీ గడ్డి తెచ్చే కష్టం తప్పుతుంది.... తన మొగుడు సరివారిలో గొప్పగా రిక్షా తొక్కుతాడు. తన పిల్లలకూ తన్నంత తిండి! పై పెచ్చు తను సొంత రిక్షావాడి భార్య!

మొన్నను ఆ సుబ్బులు మొగుడు.... ఎవరో ఓ మహారాజు నీ... ఓ అమ్మాయినీ... అట్లా నాలుగు ఫర్లాంగులు తీసికెళ్ళి వదిలేసి వస్తే....పది రూపాయలు ఇనామిచ్చాడట మహానుభావుడు. అసలు రాత్రిళ్ల "ఖాతా"ల లోనే ఎక్కువ ముట్టుతుందట సుబ్బులు మొగుడికి! ఈ మధ్య దానికో బంగారు గొలుసు కూడా చేయించాడు వాడు.

తన మావ పిచ్చిగానీ తనొక్కడూ మడికట్టుక్కూర్చుంటే కాలం ఆగుతుందా? అందరూ "అట్లాంటి" బాడుగల్లో కావలసినంత సంపాదించుకుంటున్నారు. ఇంకా ఈ కూటికి గుడ్డకు తడుముకునే బ్రతుకెందుకు? రిక్షా కొని తీరాల్సిందే? ఈ పాడు బండినీ గుర్రాన్ని అమ్మిపారేయాల్సిందే!

శేషమ్మ ఆలోచనలు, ఆమె తలలో ఆగక వాగ్రూపంతో బయట పడటానికి ఎక్కువ రోజులు పట్టలేదు.... వెంకటాద్రికి బయట ఎంత చికాకుగా వుందో, ఇంట్లోనూ అంతటి అశాంతి తయారయ్యింది, ... ముత్యాలు రోజురోజుకూ నీరసించి పోతోంది. బాడుగల్లేవు! సరైన పోషణ లేదు. ఇంట్లో శేషమ్మ ఆదరణ అసలేలేదు. పిల్లల దగ్గర్నుంచి 'రిక్షా, రిక్షా'

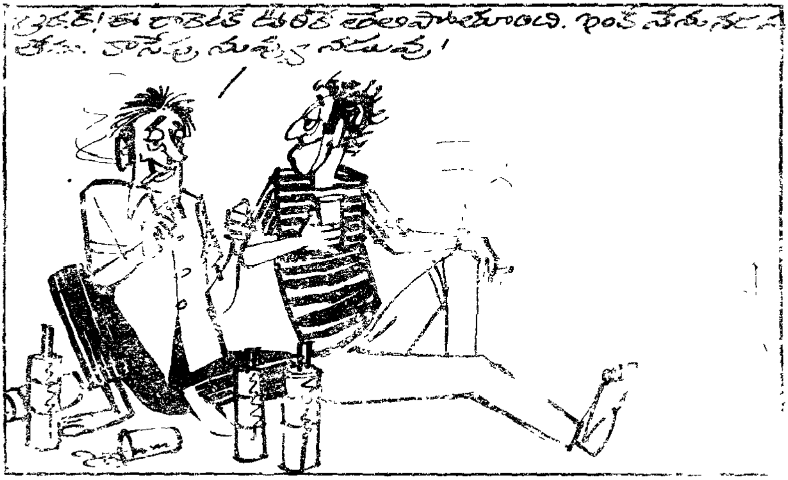

అన్నపాటే. బండిమోటుగా బండలా కని పిస్తోంది, అందరికీ.

''అవికాదే శేషూ! మీ ఆయన కేం తిక్కా? అందరూ రిక్షా మీద అంత లేసి సంపాదిస్తూంటే, ఈ బండి మెడకి కట్టు కూర్చున్నాడు!'' అంటూ వదినెలూ, అన్నలూ, ఇరుగు పొరుగులూ, చివరికీ తండ్రీ కూడా ఎగతాళి చెయ్యటంతో శేషమ్మకు తిక్కరేగి పోయింది.

పదిరోజుల క్రితం తెగేసి చెప్పింది

'నాకు నగలూ నాణ్యాలూ చేయించ కుంటే మానె; నాకూ పిల్లలకూ ఇంత కూడయినా పెట్టకుంటే, ఏదో చూసు కోవాలి మేము? ఇక గుర్రప్పినుగే వుం డాలో, నేనే వుండాలో తేల్చుకో. తల క్కాస్త ''ఎండ్రిన్'' పోసి నేనూ పోసు కుంటా'' అనేసింది.

వెంకటాద్రికి వూపిరి సలప లేదు.

అతగాడి మౌనం అనుకూలంగా తీసుకొని శేషమ్మ, ఓ ''దలారి''ని పట్టుకొని బేరం కూడా కుదిర్చేసింది బండికీ, గుఱ్ఱానికీ. అంతేకాదు ఓ కొత్త రిక్షా కొని పెట్టమని కూడా చెప్పేసింది. అతగాడు రిక్షా ఖరీదు కుదుర్చుకొని వచ్చాడు కూడా!

* * *

''అన్నానికి రా!''

దగ్గర్లో వినిపించిన శేషమ్మ గొంతు కతో ఉలిక్కిపడి కూచున్నాడు వెంకటాద్రి!

గతమంతా చెదిరి పోయింది. శేషమ్మ భూతకిలా ఎదుట నిల్చుని వుంది!

''పదవస్తున్నా.''

తెల్లవార్లూ నిద్ర పట్టలేదు వెంక టాద్రికి....

తెల్లగా తెల్లారింది. బండినీ గుఱ్ఱాన్నీ కొన్న మనిషి., ఎవరో మోతుబరి రైతుకు పాలేరు ..వచ్చి కూర్చున్నాడు తోలుకు పోవటానికి ...

వాకిట్లో కొత్త రిక్షా వచ్చి నిలచివుంది. మధ్య వర్తి పోలయ్య కూడా నిల్చుని వున్నాడు.

''వుండు పోలన్నా! శకునవేళ వచ్చావు ఆ బండీ గుఱ్ఱం ఎత్తాదాటనీ ఆ డబ్బు. నీ చేతిలో ఇట్లా వేస్తాను.... ఇంట్లో అటే పెట్టామంటే అదికాస్తా ఖర్చై పోతుంది!'' అంటోంది శేషమ్మ సంతోషంగా....

వెంకటాద్రి వులక లేదు పలకలేదు.

బండికి గుఱ్ఱాన్ని కట్టిచ్చాడు పెలకోల ఆ పాలేరు చేతికిచ్చాడు ... ఒక్కసారి గుఱ్ఱాని ఆప్యాయంగా నిమిరాడు

''వెళ్లు ముత్యాలూ! వెళ్లు మనిద్దరి నీతీ వేగమూ ఇప్పుడెవరికీ అక్కర్లేదు. నా దగ్గరున్నా ఇక నీకు దిక్కులేని చావే! రిక్షా మోజులో వున్న శేషు ఇక నిన్ను వుట్టినే చంపుతుంది....

అదుగో అక్కడుంది చూడూ ఆరిక్షా దాని కొత్త చక్రాలూ, ఇనుప కమ్మిలూ ఎంత తళతళ మెరుస్తున్నాయో, ఆ మెరుపు నాలుగు రోజులే! ఆ తర్వాత అవి తుప్పు పడతాయి! అయినా ఆ తుప్పు పట్టిన చక్రాలే... ఎంత చక్రమో తిప్పు తున్నాయి!

నేనూ అది తొక్కటం నేర్చుకోవాలి. ఆ తెరలు దించాలి. టౌన్‌కు దూరంగా, చాటు మాటుగా, ఆపుకోవాలి.... గొందుల్లో సందుల్లో దూరాలి.... నీతినీ, అవి నీతినీ కలగా పులగంగా కలిపి తొక్కాలి ఒద్దొద్దు నువ్వు ఇలాటివి చూడలేవు నీకు అలవాటులేదు. మేం మనుషులం అలాటిది మాకు స్వతహాగాకున్నా. కాలం నేర్పుతుంది. వెళ్లువెళ్లు ఆ రైతెవరో బాగా చూసు కొంటే, హాయిగా బ్రతుకుతావు నిన్ను ఏసేద్యగాళ్ళకో వప్పజెప్పి స్వారికి మాత్రం తయారైతే ఇక నీ ఖర్మ .. వెళ్లు.... వెళ్లు ఇక ఈ కాలంలో మరెప్పుడూ గుర్రంగా పుట్టకు ఏ మిషను గానో పుట్టు.గౌరవం వుంటుంది....అసలు మనమే ఈ కాలానికి సరిపోలేమేమో! అదుగో! నా పెద్ద కొడుకు చూడు ఆ రిక్షాని చూస్తూ ఎంతగా సంబర పడి పో తు న్నా డో! అవును మరి కాలం మారింది.... ఈ కాలనికి అదే తగిందేమో!....వెళ్ళు.... వెళ్ళు! ' వెంకటాద్రి మూగభాష ముత్యాలకు అర్థమయింది. తల విదిల్చింది. బండి .దిలిపోయింది. శేషమ్మ సైకిల్ రిక్షాకు ఎర్రవీళ్ళు తిప్పి పోస్తోంది సంబరంగా.

''రిక్షావాళ్ళు కూడా వస్తురంటారని తెలిసిన రోజు, ఈ ఎర్రనీళ్ళు మరెవరికి తిప్పుతావే శేషూ!'' అనుకున్నాడు వెంకటాద్రి అతగాడికి అలవిగాని బాధతోబాటు ఆపుకోలేని నవ్వూ ముంచు కొచ్చింది. ●